

svetilnice izvijaš. Rabi toraj kratek stenj, ker tak se ne utegne napajati z razno nesnago.

* Rusko laneno seme, katerega je kmetijska družba kranjska neposredno na Ruskem naročila, dospelo je v Ljubljano. Mernik stoji 3 gld. 30 kr. Kdor ga je naročil naj kmalu pride ponj. Tisti, ki so želeli, da jim ga družba doloži, dobodo ga kmalu.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

101.

Luksus.

Skopost in razsipnost ali zapravljenost ste si nasprotni. Dobro gospodarstvo obsoja eno in drugo, ogiba se te in une. Pravi gospodar gleda, da svoje dohodke razumno izdava, za koristne reči. Ali vsak ni takov gospodar, neumeje ali pa neče stroškov po dohodkih urejati. Nekateri stiskajo denar in vedno vpijejo, da nimajo nič, a drugi denarja kar ne trpe pri sebi, razmetavajo ga ne glede na to, ali je koristno ali ne, in kaj bode na zadnje, kedar poide. Nekateri s pestmi mečejo denar okoli sebe, da se ponašajo pred svetom, koliko ga imajo; drugi divjajo za nasladami in zabavami, in denar jim leti iz hiše, kakor bi ga z vevnico vel; še drugi iščejo za denar živinskih naslad, in zanemarjajo svojo obitelj, pozabljajo dolžnosti, ki jih imajo do svojega ubogega, trpečega bližnjaka. Takovi ljudje žive razsipno, uničujejo sebe in svoj imetek, upropaščujejo kapital, ki bi ga mogli koristno obrniti. Ako ta strast zgrabi več krogove, postane prava spačenost narodna, in napravlja ogromne škode gospodarstvu.

Zapravljenost ima več prijateljev kakor skopost. Nekateri celo trdijo, da je zapravljenost gospodarstvu manj škodljiva od skoposti, in to z naslednjih razlogov. Zapravljenec živi sam dobro, in tudi drugi žive dobro pri njem; skopuh pa ne privošči ne sebi ne drugim. Novec zapravljenec gre mej svet, skopuh pa ga zaklepa na dno škrinje.

Ali to je samo na videz tako. Dokler se denar troši za reči potrebne, koristne in plemenite, in dokler se troši v razmerju po dohodkih, in da bi ugovarjali. Ali mej tako trošnja in zapravljenostjo je velik razloček. Zapravljenec ne praša o tem, zapravlja in razmetava kapital in tako slabi gospodarstvo svoje in obitelj. Denar skopuhov in premoženje njegovo ostaje, in naslednik njegov ga prinaša potem mej svet. Zapravljenec je na stare dni v nadlego sorodnikom, ali občini. Prijatelji, s katerimi je zadegal denar, ne poznajo ga, kedar uboža. Mnogi se kesajo, ali vsako kesanje, veli Franklin, drago

se plača. Državna oblast nastoja zaprečiti zapravljenost s tem, da zapravljenec postavi oskrbnika (kuratorja). Skopuhu pa ne postavlja oskrbnika, v tem vidimo, da tudi država nahaja v zapravljenosti večo nevarnost kakor v skoposti.

Občna zgodovina našteva grozne primere zapravljenosti in luksusa. Francosko plemstvo prešlega stoletja je upropastilo sebe in pripravljalo nehote pot prevratu z brezskrajnim luksusom. V poslednjih stoletjih rimske države je zavladała taka zapravljenost mej bogataši, kakoršne ne nahajamo nikjer v zgodovini.

Dovolj je, če omenimo, da so bogati Rimci dali bojadisati s škrlatom cele črede ovac, ker se jim bela boja ovac zdela preprosta. Na strehah svojih hiš so urejevali si ribnjake, in na stolpih vrtove. O cesarju Kaliguli pripoveda Svetonij, da je tako zapravljal državne dohodke, da so se na njegovo zapoved vzdignili brdi, a pozneje zopet razkopali in odvozili. Bogatega Rimca so robovi posadili za mizo, in potem so mu povedali, da uže sedi. Opomniti so ga morali, da je treba iti v postelj, kedaj utegne lačen biti itd. Nek Apicij se je otroval, češ, da ne more živeti, ker je ubožal. Pa veste, ta siromak je imel še cel milijon goldinarjev po našem denarju, ko se je lotil strupa. In treba pomisliti še to, koliko večo veljavo je imel milijon tisti čas, kakor dandanes. In kakor z gospode na ljudstvo prehajajo dobre navade, prav tako prehajajo tudi razvade. Tako je bilo tudi v Rimu. Marcellin veli: „Ljudstvo ni nič boljše od senatorjev. Nima sandal na nogi, ali vendar si nadeva gizdave naslove, pije, igra in počenja razne neslanosti. Ti gospodarji sveta lazijo okoli hiše patronove, v katerej vohajo pečenko, da se potem najedo. Po pragih krčem sedi razcapana drhal, nima tunike ne sandal, ali pri vrču vina govori o politiki, presoja vlado, odstavlja in nastavlja cesarje, vodi vojske, gradi in ruši mesta, upravlja finance, pa nima toliko v žepu, da plača popito vino“.

Skrajna razsipnost francoskega kralja Ljudevita XIV. je tako dobro poznata, kakor tudi kralja poljskega in kneza izbornika saskega Avgusta II. In vendar so ju nekateri zagovarjali.

Stari ljudje se pritožujejo na luksus mladega sveta, in več potov imajo prav; nimajo pa prav če hvalijo stare čase tako, kakor da ondaj ni bilo luksusa. Vsaka doba ima svoj luksus. V deželi ali v času malo naobraženem pokazuje se luksus v tem, da se mnogo je in pije, pokazuje se v obče v telesnem uživanju. V obče luksus vsakega neobrazovanega človeka se pokazuje v neizmernem vživanju jedi in pijače. Plemstvo srednjega veka je iskalo naslade v preobilnih gostbah in dolgotrajnih svatbah, kar se še dandanes vidi v nižih slojih naroda. Pripoveda se o nekem madjarskem velikašu za kralja Sigismunda, da je slavil poroko svojega sina celo leto. Kronisti pripovedajo, da se je na svatbi Viljema Oranskega potrošilo 11.000 vagancov žita, in popilo 3600 veder vina itd. Avgust II., kralj poljski, potrosil je za svatbo svojega sina štiri milijone.

Velika gospoda se je ponašala s celimi stotinami služnikov in poddvornikov vsake vrste, ki so lenarili po njihovih palačah. O vojvodi Albi pripovedajo, da je imel v svojej palači v Madridu 500 sob in sobic za služabništvo, ali nobene dvorane. V Moskvi je še početkom našega stoletja živel boljar, ki je imel do 1000 slug in dvorjanikov, kaj pak zgolj kmetov svojih, Ta čreda slug se je slabo hranila in je cel ljubi dan postopala; nekateri niso imeli drugega dela kakor tega, da so prinesli za obed ali večerjo vrč vode.

(Dalje nasled.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje)

I.

Trgovska in obrtniška zbornica je imela, kakor smo že javili, dne 21. februarja t. l. redno sejo, kateri je predsedoval gospod podpredsednik Miha Pakič in katere se je vdeležil vladni komisar gosp. c. kr. vladni svetnik Josip Dralka in naslednji zbornični udje: Ivan Baumgartner, Oroslav Dolenc, Fran Hren, Anton Klein, Fran Kollman, Karol Luckman, Ivan Perdan, Vaso Petričić, Josip Ribič, Fr. Ks. Souvan in Jernej Žitnik.

Gospod podpredsednik naznani, da je za sklepčnost potrebno število udov navzočnih, otvori sejo in imenuje overovateljema zapisnika gospoda zbornična svetnika: Ivana Baumgartnerja in Antona Kleina. Potem naznanja, da je zborničnemu predsedništvu došlo od gospoda deželnega predsednika naslednje pismo z dne 18. januarja 1889, števil. 148: „Vsled razpisa Njega uzvišenosti gospoda ministerskega predsednika kot vodje ministerstva notranjih stvari od 12. m. m., števil. 5876, čast mi je javiti v najvišjem naročilu najvišjo hvalo za čestitko, katero je izrazila trgovska in obrtniška zbornica povodom zaroke Nje c. in kr. Visokosti prejasne gospe nadvojvodinje Marije Valerije z Njega c. in kr. Visokostjo, prejasnim gospodom nadvojvodo Franom Salvatorjem.“ — Zbornica jo vzela to na znanje.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Gosp. zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je Njega uzvišenost gosp. c. kr. trgovski minister pozval zbornico, naj se o tem izjavi, ali in v koliko in pod katerimi pogoji kaže se potreba poštne kreditne pisem v zborničnem okraju kranjskem, ker je že poslaniška zbornica državnega zbora v državnega proračuna razpravi za leto 1887 mej drugim sprejela resolucijo, pozvati vlado, da uvaži misel o uvedbi poštne kreditne pisem.

Kolikor je znano, imajo zavode poštne kreditne pisem zdaj le v Italiji, in zato se je c. kr. trgovsko ministerstvo obrnilo do kraljevske italijanske poštne uprave, da mu naznani dotične propise in uspehe.

Po došlih poročilih ima ta naprava namen, dajati potnikom sredstvo, da se vselej oskrbe z denarjem, a ne da bi bili prisiljeni, nositi s seboj večje svote, ter biva v tem, da potnik pri kakem deželskem poštne ravnateljstvu vplača kako svoto, katera se mu potem more na podstavi knjižice, ki jo dobi v to, izplačevati v manjših zneskih pri vsakem poštne uradu. Vložena svota ne sme biti manjša, nego 200 lir, in pri deželskih poštne ravnateljstvih I. razreda ne večja, nego 10.000 lir, pri ostalih deželskih poštne ravnateljstvih pa ne večja, nego 3000 lir.

Manjši zneski, ki se izplačujejo, ne smejo biti izpod 50 lir, na drugo stran pa ne smejo prekoračevati pri deželskih poštne ravnateljstvih I. razreda 2000 lir, pri ostalih deželskih poštne ravnateljstvih 1000 lir in pri poštne uradih 200 lir.

Pristojbina za kreditna pisma mora se naprej vplačati, ter iznaša 50 centesimov za vsakih 100 lir ali za jeden del (znesek) od 200 lir do zneska 1000 lir in 25 centesimov za vsakih 100 lir od vložene vsote dela, ki prekoračuje znesek 1000 lir.

Kreditna pisma glase se na ime določene osebe, prepisati jih na druge osebe ni dopuščeno. Veljajo za 4 mesece, ne uračunajoč meseca, ko so bila izdana. Podaljšati dobo te veljavnosti ni dovoljeno; ostanek, ki se morda ni izplačal, povrača se lastniku kreditnega pisma, ako to sam zahteva od glavnega poštne ravnateljstva. Ne zahteva li ostanka v petih letih, to pripade državnim blagajnici.

Kar se tiče vprašanja, kake uspehe ima ta naprava, izjavila se je italijanska poštne uprava, da se ljudje zelo malo poslužujejo poštne kreditne pisem (uvedenih od leta 1873), kar je najbrže pripisati previsoki pristojbini in temu, da smejo taka kreditna pisma dajati le ravnateljstva v deželnih glavnih mestih.

Odsek ne more trditi, da bi se čutila potreba poštne kreditne pisem, ker poštne hranilnice in nakaznice, ki se pri bankah izdajajo, znatno olajšujejo denarni promet. Tudi se v ostalem niti v Avstriji ne bi mnogo posluževali poštne kreditne pisem, ako bi bile pristojbine tolike, kakor v Italiji.

Ako pa bi tarifi bili cenejši, potem bi bilo želeti, da se uvedo poštne kreditna pisma, ker je pri prometu s čeki treba čakati rešitve najmanj 3 dni, dočim bi se na poštne kreditna pisma dobivali koj primerni zneski pri vsakem poštne uradu.

Večjo vrednost utegnili bi imeti rečena poštne kreditna pisma za trgovske potnike, za obiskovalce kope ali letovišč, kateri bi denar lahko prejeli pri bližnjem poštne uradu. Odsek torej predlaga: Zbornica izreče naj se v tem zmislu.

Ko je še gospod Vaso Petričić podpiral predlog odsekov ter izjavil, da bi bilo želeti, da bi se to, ako bi se poštne kreditna pisma uvela v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, zgodilo